

Jagnje voditi k izvoru vode žive (Apoc. 7, 17.); ne će više gladovati ni že-gjati i ne će na njih pasti sunce niti ikakova vrućina (Apoc. 8, 16), jer ih Jagnje pase.

Ova lijepa slika tako je za progona kriječila prve kršćane, te nalazimo njezin refleks u mučenstvu sv. Perpetue. Vidjela je usred vrta bijelokosa čovjeka u odijelu pastira, koji je mu-zao ovce. Oko njega stajalo je mnogo tisuća u bijelim haljinama. I podigne glavu, pogleda me i reče mi: dobro si došla, kćerko. I pozove me i od sira, kojeg je muzo, dade mi komadić i primih ga sklopljenim rukama i je-doh; a svi, koji su oko stajali, re-koše: Amen. I na zvuk onog glasa probudih se, osjećajući u ustima (ne znam kaku) izvanrednu slatkoću (l' agneau de Dieu p. 206.; San Callisto, Die Wunder der Kirche p. 281, 282). Ljubav u nebu savršena je, jer ćemo u vječnom svijetlu sve izabrane po-znavati i u Bogu ih ljubiti (les nocés de l' agneau).

U trećem dijelu promatra kult Jagnjeta u Crkvi. Spomen dolazi u sv. misli na „Gloria“, „Agnus Dei“, u pjesmi „Exultet“, „Lauda Sion“, „Lustra sex“, „Victimae Paschali“, u gdje kojim oracijama, u votivnoj misli o svetim angelima na poslanicu. Često slavi se Jagnje u svetom offi-ciumu (brevijaru, u benedikcijama osobito: agni paschalis) (l' invocation de l' agneau de Dieu dans le sacrifice de la messe. La louange de l' agneau de Dieu dans l' office divin. Le culte de l' agneau de Dieu par les sacrementaux). Počevši s kata-kombama predočuje jagnje u kršćan-skoj umjetnosti (Le culte iconogra-phique de l' agneau de Dieu). Svršava s hodočašćem k Jagnjetu Božjemu.

Čežnja budi se u piscu za svetim mjestima, osobito za Jordanom; no nije mu moguće onamo poći, kao što i ve-ćini čitatelja. Kad ne možemo onamo, pohagajmo rado Jagnje euharističko.

Knjiga pisana je velikom toplotom i nema sumnje, da će u čitatelju po-stići onu svrhu, koju je pisac inten-dirao: utjehu i pobudu na krepki rad za najsvetiju i najpravedniju stvar Kristovu. Knjiga služi na čast biblij-skom institutu u Rimu.

Dr. F. Zagoda.

Najnovija ruska bogoslovska literatura. („Cerkovnij Vjesnik“. Petrograd 1912, 1913.).

A. A. Сапожниковъ, Христiанство и наука. 2. издание (A. A. Sapožnikov, Kršćanstvo i nauka. 2. izdanje). Holm, pskov. gub. 1912. str. 59. c. 30 kop.

— U ovoj apologetičnoj raspravi go-vori pisac o prirodi i bibliji kao dvje-ma knjigama božjim, o napadajima na bibliju, o stvorenju svijeta, o stva-renju uopće, o općem potopu, o mo-gućnosti čudesa i o čudesima u naše doba; o odnošaju nauke i kršćanstva, o postanku čovjeka, o jedinstvu i sta-rosti roda čovječjega. Isti pisac izdao je radnju „Научное доказательство истинности христiанства“ (Naučno dokazivanje istinitosti kršćanstva). Holm, pskov. gub. 1911. str. 34. c. 15 kop. Sapožnikov govori ponajprije o tom, kako se istinitost religije može i mora dokazati, zatim o novozavjetnim i starozavjetnim proroštvima, o razlo-zima bezvjerstva itd.

H. B. Малицкий, Истории Пере-славской епарчii (1744.—1788.) N. V. Malickij, Historija Pereslavske epar-hije (1774.—1788.). Svezak prvi. Gub. gor. Vladimir 1913. str. 407 + CII. XXI. c. 3 rub. Malickij opisuje na ši-roko i razdaleko historiju ove epar-hije u razdoblju od 14 godina.

Иеромонахъ Серафимъ, Первый всероссійскій иноческiй съѣздъ (Je-romonah Serafim, Prvi sveruski inočki (monaški) sastanak). Uspomene, za-pisi i opaske učesnika kongresa. Kun-gur 1912. str. 269. c. 2 rublja. Prema odredbi sv. sinoda sastali su se u Sveto-Troickoj Sergijevoj lavri pred-stavnici ruskoga inoštva na kongres, koji je trajao nedjelju dana od 6. do 13. julija. Svrha sastanka bila je u tom, da se duh ruskoga kaluderstva što više pridigne i oživi. Predsjednik kongresa bio je Nikon, episkop Vologodski, a začasnim predsjednikom izabraše mitropolita Vladimira. Ruska štampa napadala je na sastanak isti-ćući njegove slabe strane. Serafim je u svojoj knjizi napisao točan referat o raspravljanju bez ikakvih subjek-tivnih dometaka.

A. И. Алмазовъ, Проклѣтiе пре-ступника псалмами (A. I. Almazov, Prokletstvo zločinca psalmima). Odesa 1912. str. 84. c. 35 kop. Radnja profe-

sora Almazova odnosi se na historiju suda božjega u grčkoj crkvi. Radi nedostatka fakata nije moguće katkada pravdi ljudskoj ustanoviti prave istine u ovom ili onom djelu. Katkada se pak može dogoditi, da je istinitost zločinstva dokazana, ali je zločinac nepoznat i sakriven. Da se doskoči jednome i drugome, upotrebljavale su se različite forme „suda božjega“. Poznato je, kako su nekada ljudi bili uvjereni, da će zločinac, koji se sakrio pred sudom ljudskim, primiti odmazdu za svoj zločin s neba već na ovom svijetu. Zajedno sa ovim vjeronjajem dopuštalo se, da se nepoznati zločinac osudi i da ga stigne kazna posebnim načinom. Takav posebni način bilo je molenje crkve, koje je poglavito išlo za tim, da se krivac pronađe. Kod toga crkvenoga čina upotrebljavali su se psalmi i odatle je cijeli postupak dobio ime „prokletstvo psalmima ili *ψαλμοκατάρα*“.

Prema starim grčkim knjigama bio je obred naredni: moralo se pozvati sedam svećenika, koji su liturgiju odčitavali. Po svršetku liturgije morali su oni obučeni izići na sredinu hrama. Ovdje je bio pripravljen tanjurić, na kojemu se nalazilo sirće, a oko njega stajalo sedam svijetla. Blizu tanjurića morala se postaviti još i grudica negašenoga vapna. Svaki od sveštenika uzeo je u ruku svijetlu i čitao svoj dio psalma i pjesmu, koja se nazivala „tropar Jude“. Kad su svršili molebstvije, prevrnu li su tanjurić i tako ga ostavili u crkvi. Mnogo puta se događalo, da se raskajani krivac sam prijavio.

Юлианъ Кулаковскій. Историја Византии (Julian Kulakovskij, Historija Vizantije). Tom. II. (518—602). Kiev 1912. str. X. + 512 c. 3 rublja. Kulakovskij je najbolji poznavalac Vizantije među ruskim historičarima, a zauzimalje odlično mjesto među svim ostalim vizantolozima. God. 1911. izišao je prvi svezak njegove historije Vizanta, u kojemu je dopro do g. 518. U ovom drugom svesku svoga ogromnoga djela opisuje vladanje Justina, Justiniana, Justina II., Tiberija i Maurikija, koji su vladali vizantijskim carstvom od 518—602. god. Središte čitave knjige čini vladanje imperatora Justiniana, koji je potekao od niska roda, a prijestolje vizantijsko podigao do nevidena i nečuvena sjaja i moći.

Sveta Sofija, kodifikacija rimskoga prava, borba za crkveno jedinstvo i za vjerske dogme propovijedaju vijekovima veličinu njegovoga uma i energiju njegove volje. Veliki car i imperator, kad je dovršio djelo: podigao istočno rimsko carstvo do kulminacije u političkom i kulturnom pogledu, povukao se pred smrt svoju u tišinu, gdje mu je bila jedina utjeha vjera kršćanska. Kulakovskij svuda ističe crkvenu historiju ne samo za vrijeme vladanja Justiniana, nego i drugih careva, koje opisuje u ovom svesku. Zato je njegov rad za crkvenoga historičara od neprocijenjene vrijednosti. Kritičar u „Cerkovni Vjesnik“ 1912. str. 791. prigovara piscu, da još nije dosta istaknuo kulturni rad ovih imperatora.

Краткіы историческіы свѣдѣніы о свещеннопослужителѣхъ воинскихъ частей, участвовавшихъ въ отечественной войнѣ 1812. года (Kratke histor. vijesti o dušobrižnicima vojničkih odjeljenja, a koja su sudje lovala u borbi za domovinu 1812. g.). Petrograd 1912. Ova je radnja radi svečanog jubileja pobjede kod Borodina posve savremena, a napisana je i poradi napadaja na svećenstvo, kao da ono nije prineslo nikakove žrtve na oltar domovine za borbe 1812. g. Buduć da je rasprava napisana prema arhivalnim dokumentima, iz kojih vadi pisac potvrde za požrtvovni i patrio tični rad svećenstva, to imade historičnu vrijednost.

Д. Н. Вергунъ, Россіи и Турціи (D. N. Vergun, Rusija i Turska.) Petrograd 1912. Pisac u radnji opisuje vojne, što ih je Rusija vojevala s Turcima radi balkanskih kršćanskih naroda i tako ispunjavala veliku kršćansku misiju oslobođenja kršćanstva. Vergun nadalje razlaže i sadašnje stanje kršćana u turskoj carevini.

Очеркн по исторіи Византии. Подъ редакціей и съ предисловіемъ В. Н. Бенешевича, проф. Спб. университета (Slike iz historije Vizantije. Pod redakcijom i s predgovorom V. N. Beneševiča, prof. petrogradskog universiteta). Svezak I. str. VIII. + 193; svezak II. str. 88. Petrograd 1912. cijena 3 rub. 50 kop. — Ovo djelo nije samostalno izrađeno, nego je prijevod djela stranih vizantologa, što su ga načinili slušači historično-filologičnoga

fakulteta pod redakcijom Beneševičevom. Kako su u djelo unijela mnoga neispravna mnijenja o crkvenoj i kulturnoj prošlosti Vizantije, „Cerkovni Vjesnik“ preporuča piscu, da u buduće bolje pripazi na izvode njemačkih protestanata, koji krivo shvaćaju prošlost i konstituciju grčke crkve.

A. A. Дмитриевскій, Русскій самородокъ на св. Аѳонској горѣ. Незабвенной памяти схимонаха Матееы, бібліотекаы Рускаго Пантелеимоновскаго монастыря (A. A. Dmitrijevskij, Ruski samorodok na sv. Atonskoj gori. Nezaboravnoj uspomeni shimonaха Mateja, bibliotekara ruskog pantelejmnskog monastira). Petrograd 1912. Inok Matej poznat je u svemu učenome svijetu. On je u ruskom monastiru na gori Atošu osnovao veliku naučnu biblioteku, koja krije u sebi veoma cijenjene starogrčke i slavenske kodekse. Pantelejmnski manastir postao je njegovim djelovanjem važnim centrom znatnosti. Dmitrijevski opisuje u radnji život i djela Matejeva.

K. Леонтьевъ, Из жизни христіанъ въ Турціи (K. Leontjev, Iz života kršćana u Turskoj). Moskva 1912. Leontjev je poznati vizantolog u ruskoj literaturi. U ovom djelu opisuje u dva velika toma život kršćana pod turskom vlasti.

В. А. Нарбековъ, Новгородскы-Псковскыя церковныя древности на XV. Всероссійскомъ археологическомъ съѣздѣ въ Новгородѣ (V. A. Narbekov, Novgorodske-Pskovske crkvene starine na 15. vseruskom arheologičnom kongresu u Novgorodu). Kazanj 1912. str. 87. — G. 1911. obdržavao se u Novgorodu veliki ruski arheologični sastanak, kojemu je priviđao i profesor Kazanjске duhovne akademije Narbekov i držao predavanje o crkvenim starinama slavnoga Novgoroda, koji se može nazvati radi njihova bogatstva pradjedom ruske zemlje. Tu je sačuvana originalna novgorodska crkvena arhitektura, prekrasne stare slikarske fresko-umjetnine, lijepi spomenici originalnih ikona i crkvenih odežda.

Протоіерей Іоаннъ Соловьевъ, Памятнаы книжка православноу христіанина о Свѣтой Библии (Protojerej Ivan Solovjev, Knjiga o svetoj bibliji, koju mora pamtitі pravoslavni

kršćanin). Sergijev Posad 1912. cijena 35 kop. Solovjev je sastavio o svom pismu kratku knjižicu, u kojoj raspravlja o božanskom otkrivenju i njegovoj nužnosti, o navjestiteljima božanske revelacije, o načinu, kako se ona imade raširiti među rodom ljudskim, o raznim imenima, inspiraciji, sadržaju biblije, o pravilima tumačenja svetoga pisma.

В. Н. Протопоповъ, Поѣздка къ Самарынамъ. Самарынскыя пасха на горѣ Гаризимъ (Posjet Samaritancima. Samaritanska pasha na gori Garizim). Kazanj 1912. Nekadašnjih Samaritanaca imade danas oko dvije stotine. Oni vrše točno zakon Mojsijev i čekaju Mesiju, koji će ih izbaviti od zuluma muslimanskog i židovskog. Profesor Protopopov lijepo opisuje historiju Sihemita i današnje svetkovanje pashe na gori Garizimu.

Е. Ѓ. Пољинскій, Деньли древнихъ Евреевъ (E. Ja. Poljanskij, Novci starih Jevreja). Kazanj 1912. Poznavanje drevne hebrejske numizmatike zauzimalje odlično mjesto u bibličkim študijama. Profesor Poljanskij govori u svojoj naučnoj raspravi ponajprije o postanku novca u opće, a zatim se obazire na literature o starim hebrejskim novcima. Prelazeći na glavni dio svoga predmeta govori učeni autor o nacionalnim novcima drevnih Jevreja, o njihovoj vrijednosti, o stranim rimskim, grčkim i perzijsko-babilonskim novcima, koji su se rabili u Judeji. Na koncu radnje priča pisac, uz kakove su cijene Židovi kupovali zemlju, životne produkte, koliko su plaćali radnicima itd.

Воронежскы старина. Выпускъ одинадцать-ій. Изданіе Воронежскаго церковнаго историко-археологическаго комитета (Voronežska starina. Jedanaesti svezak. Izdanje varonežskoga historično-arheologičnoga komiteta). Voronež 1912. c. 2 rub. Na prvom mjestu nalazi se opširna radnja sveštenika Popova T. D. „Sv. Tihon Zadonski kao moralista (učitelj ćudoređa)“. Popov podrobno opisuje svetitelja, kojega su stanovnici oko Dona nedavno svećano proslavili u 50 ljetnom jubileju. Iza ove radnje dolazi rasprava protojereja T. A. Donjeckoga „Pedagogični nazori sv. Tihona Zadonskoga“, u kojoj se prikazuje praktični i literarni rad Tihonov

na pedagogičnom polju. Osim ovih dviju rasprava nalaze se u istom tomu drugi radovi sličnog sadržaja.

О пастырствѣ. Мысли изъ дневника о. Иоанна Кронштадскаго (О душобрижнѣству. Мисли из дневника о. Ивана Кронштадскаго). Helsingfors 1911. str. 52. „Svetitelj“ Ivan Kronštadski poznat je svima Rusima svojim životom i svojom ljubavi prema bijednicima. On je idejal pravih ruskih narodnih duhovnih pastira. U navedenoj brošuri sabrane su njegove misli o službi svećeničkoj i o visini njegova zvanja, o svećeniku kao učitelju naroda i razdjelitelju svetih tajna ispovijedi i pričešća, o potrebi molitve i čitanju riječi božje, o postu i umrtljivanju tijela, o milostinji i o svećeničkom odnošaju prema svijetu.

В. И. Протопоповъ, Прежде и тепер. Из быта русских паломниковъ въ Палестинѣ (V. I. Protoporov, Prije i sada. Iz života ruskih hodočasnika u Palestini). Kazanj 1912. Ruski narod hodočasti svake godine na sveta mjesta muke i smrti Gospoda našega u Jerusalem. Radi toga osnovana je god. 1847. posebna ruska duhovna misija od jednoga arhimandrite kao poglavara, jednoga jeromonaha, djakona i dvojice pričetnika. Ona se imala u svemu brinuti za hodočasnike. God. 1853. morala je misija poradi rusko-turskoga rata prekinuti svoje djelovanje, a god. 1857. stupila je reorganizovana na novi život. Od ovoga vremena imade misija osim arhimandrite i starijeg jeromonaha pet mladih jeromonaha, tri jerodjakona, neopredijeljen broj monaha, poslužnike, kantora, pjevčike i dragomana. Ruska misija visoko diže u Jerusalemu ugled ruske države i ruskoga obreda. Ona komadić po komadić stiče terena na svetim mjestima. Koga zanima historija ruskih hodočasnika, ruske misije i njezina djelovanja, neka si pročita radnju Protopopovu.

Епископъ Меводій, О патриотической дѣятельности духовенства (Episkop Metodije, O patriotičnom radu svećenstva). Cita 1911. Metodije, episkop zabajkalski i nerčinski, napisao je savremenu i veoma praktičnu radnju o političkom radu sveštenika. Budući da su interesi crkve na usko spojeni i svezani s interesima države

i naroda, to se svaki ruski sveštenik mora zanimati za socijalni i patriotični rad. Najbolje bi bilo, da se sveštenstvo pojedinih eparhija preko crkvenih bratstava sjedini u religiozno-patriotične i duhovne organizacije, koje bi imale među narodom djelovati. Ovo je sve lijepo rečeno, a što će na to sv. sinod i državna uprava?

Dr. Šimrak.

Michelitsch Dr. Anton: Thomaschriften. Untersuchungen über die Schriften Thomas' von Aquino. Erster Band: Bibliografisches. Graz und Wien. Verlagsbuchhandlung „Styria“. 1913.

Profesor na gradačkom universitetu latio se mučna posla, da istraži i ispita sve one spise, što se čuvaju po arhivima i knjižnicama, na svijetu, a govore o najvećem učenjaku i bogoslovcu sv. Tomi Akvincu. Izašao je na svijetlo istom jedan dio toga istraživanja u prvoj svesci, a slijedit će još druge dvije. U ovoj prvoj svesci sabrao je neutrudivi pisac u pogl. 1. (Kapitel 1. Quellen zur Lebensbeschreibung von Thomas von Aquino) sve one spise, u kojima se opisuje životopis sv. Tome. Nekoji od tih spisa jesu rukopisi Vatikanske biblioteke i drugih, napose spisi o proglašenju sv. Tome za sveca. Drugi su izvori životopisi sv. Tome napisani po raznim redovnicima reda sv. Dominika, kao što su Ptolomaeus Lucensis, Guillelmus de Thocco, Petrus Calo, Bernardus Guido, Jacobus a Susato, Henricus de Hervordia, Ludovicus Velleoletanus. Važni su izvori za ovu stvar i oni, koji se dotiču Pariškog tadanjeg univerziteta, na kojem je sv. Toma ne samo slušao nauke već i predavao, i to u dva navrata, od 1252.—1260. i od 1268.—1272. Prema sakupljenim izvorima sastavljeva je skica životopisa Tomina. — U drugom pogl. (Kapitel 2. Bibliotheken mit echten oder unechten Thomas-Handschriften) imade popis rukopisa, koji rade o sv. Tomi, što no se nalaze u 158 biblioteka. Taj je popis izrađen po katalozima dotičnih knjižnica, a nješto po izvješćima, što ih pisac primio od predstojnika tih biblioteka. Najviše toga imade u Rimu u Vati-